

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

The Real Mother in Salomon's trial

1. מל"א ג, טז-כח

"טז אַז תבאנה, שְׁתִּים נָשִׁים זְנוּת--אֶל-הַמֶּלֶךְ; וַתַּעֲמְדֶנָּה, לְפָנָיו. יֵז וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאֶחָת, בִּי אֲדֹנָי, אֲנִי וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת, יֹשְׁבֹת בְּבֵית אִסָּד; וְאֵלֶּד עִמָּה, בְּבֵית יַח וְיָהּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, לְלִדְתִּי, וַתֵּלֶד, גַּם-הָאִשָּׁה הַזֹּאת; וְאֶנְחֲנוּ יַחְדָּו, אִין-זָר אֶתְנוּ בְּבֵית, זוֹלָתִי שְׁתֵּים-אֶנְחֲנוּ, בְּבֵית יֵט וַיִּמֵּת בֶּן-הָאִשָּׁה הַזֹּאת, לְיָלֶה, אֲשֶׁר שָׁכְבָה, עָלָיו. כ וַתִּקֶּם בְּתוֹךְ הַלַּיְלָה וַתִּקַּח אֶת-בְּנִי מֵאֶצְלִי, וְאֶמְתָּר יִשְׁנָה, וַתִּשְׁכַּיְבֶהוּ, בְּחִיקָה; וְאֶת-בְּנֵה הַמֵּת, הִשְׁכִּיבָה בְּחִיקִי. כא וְאֶקֶם בְּבֹקֶר לְהִינִיק אֶת-בְּנִי, וְהִנֵּה-מֵת; וְאֶתְבוֹנֵן אֵלָיו בְּבֹקֶר, וְהִנֵּה לֹא-יְהִי בְנִי אֲשֶׁר יִלְדְתִי. כב וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאֶחָת לֹא כִי, בְּנִי הִסִּי וּבְנֵךְ הַמֵּת, וְזֹאת אֶמְרָת לֹא כִי, בְּנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי הִסִּי; וַתִּדְבַּרְנָה, לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ. כג וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ--זֹאת אֶמְרָת, זֶה-בְּנִי הִסִּי וּבְנֵךְ הַמֵּת; וְזֹאת אֶמְרָת לֹא כִי, בְּנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי הִסִּי. כד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ, קְחוּ-לִי-חֶרֶב; וַיָּבֹאוּ הַחֶרֶב, לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ. כה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ, גָּזְרוּ אֶת-הַיֶּלֶד הַחַי לְשֵׁנֵיכֶם; וַתִּנְנוּ אֶת-הַחֲצִי לְאֶחָת, וְאֶת-הַחֲצִי לְאֶחָת. כו וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר-בְּנֵה הִסִּי אֶל-הַמֶּלֶךְ, כִּי-נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ עַל-בְּנֵהּ, וַתֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי תְּנוּ-לָהּ אֶת-הַיֶּלֶד הַחַי, וְהַמֵּת אֶל-תְּמִיתָהּ; וְזֹאת אֶמְרָת, גַּם-לִי גַם-לָהּ לֹא יִהְיֶה--גָּזְרוּ. כז וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר, תְּנוּ-לָהּ אֶת-הַיֶּלֶד הַחַי, וְהַמֵּת, לֹא תִמְיִתְהוּ: הִיא, אִמּוֹ. כח וַיִּשְׁמְעוּ כָל-יִשְׂרָאֵל, אֶת-הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שִׁפֵּט הַמֶּלֶךְ; וַיִּרְאוּ, מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ: כִּי רָאוּ, כִּי-חִכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט.

Later two prostitutes came to the king and stood before him. The first woman said, "Please, my lord! This woman and I live in the same house; and I gave birth to a child while she was in the house. On the third day after I was delivered, this woman also gave birth to a child. We were alone; there was no one else with us in the house, just the two of us in the house. During the night this woman's child died, because she lay on it. She arose in the night and took my son from my side while your maidservant was asleep, and laid him in her bosom; and she laid her dead son in my bosom. When I arose in the morning to nurse my son, there he was, dead; but when I looked at him closely in the morning, it was not the son I had borne." The other woman spoke up, "No, the live one is my son, and the dead one is yours!" But the first insisted, "No, the dead boy is yours; mine is the live one!" And they went on arguing before the king. The king said, "One says, 'This is my son, the live one, and the dead one is yours'; and the other says, 'No, the dead boy is yours, mine is the live one.'" So the king gave the order, "Fetch me a sword." A sword was brought before the king, and the king said, "Cut the live child in two, and give half to one and half to the other." But the woman whose son was the live one pleaded with the king, for she was overcome with compassion for her son. "Please, my lord," she cried, "give her the live child; only don't kill it!" The other insisted, "It shall be neither yours nor mine; cut it in two!" Then the king spoke up. "Give the live child to her," he said, "and do not put it to death; she is its mother." When all Israel heard the decision that the king had rendered, they stood in awe of the king; for they saw that he possessed divine wisdom to execute justice.

2. אברבנאל מל"א פ' ג

" וכתבו המפרשים שעשה זה לראות מי משתיהן תחמול על הילד...ואם היה כדבריהם היה הדבר מבואר ולא היה לשלמה בזה חכמה רבה ולא לישראל שיראו ממנו מפני זה..."

וכבר כתבת אמת הענין הזה לדעתי, והוא ששלמה השיג אמת הדבר הזה קודם הנסיון והבחינה הזאת, כי מהכרת פני הנשים הזונות ומפרצופיהן כשעייין בהן ואופן דבריהם כששמע אותן השיג מצפוני לבותן וירד לאמת העניין, וגלה ליושבים לפניו תוכן העניין ואמותו כפי מה שהשיג בחכמתו מפרצופי הנשים ואותות דבריהן ותנועותיהן, האמנם עשה הבחינה היא בהם שהרואים היושבים ראשונה במלכות לפניו יזכרו חכמתו ויתאמתו אליהם דבריו וגזרתו וידעו שהוא עושה משפט וצדקה בזה..."

3. שו"ת רדב"ז חלק ג סימן תרלד

"שאלת ממני ידיד נפשי על המשפט ששפט שלמה המלך ע"ה בין שתי הנשים זונות, דכתיה 'וישמע העם את המשפט אשר שפט וכו' ומה החכמה היתרה שיש במשפט הזה? אין זה כי אם תחבולה מן התחבולות ויש בזמננו מי שיודע לעשות תחבולות כאלה וזולתם..."

תשובה: יפה שאלת, וכבר קדמך ר' יצחק אברבנאל, ומה שתירץ אינו נכון בעיני, תדעהו מספרו, אבל מה שנראה לי כי המלך שע"ה הכיר את אם הילד מכמה בחינות:

חדא, שהכיר פרצוף הילד החי דומה לפרצוף האשה אשר תובעת אותו ופרצוף הילד המת דומה לפרצוף האשה אשר בידה הילד החי.

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

עוד הכיר את טבע האשה התובעת שהיא קצת התנועה זריזה וזהירה ולא שכבה על בנה ואת האשה האחרת הכיר בה הפך זה ושפט בדעתו כי המת בנה של זו...
 ואעפ"י שלא נזכר זה בכתוב בהדיא דרך הכתוב לקצר ואפשר לדקדק כן מדקאמר 'ותעמודנה לפני המלך' שנראה (מיותר) לגמרי, אלא בא לומר שעמדו לפניו זמן מה ונסתכל בהם והכיר המשפט קודם שידברו..."

4. מצודת דוד מל"א ג, כה

" מתוך דבריהן הכיר המלך בחכמתו, הדין עם מי, ואמר, להיושבים לפניו, שכן הוא האמת שהאחת גנבה הילד החי, ולאמת דבריו עשה הבחינה: "

5. מלבי"ם מל"א ג, כב

" ספר הכתוב כי בדברם, אמרה הנתבעת בלשון בני החי ובנך המת והתובעת אמרה בהפך בנך המת ובני החי, וכלל בלשון שהאדם יקדים תמיד מה שהוא העקר ויאחר את הטפל, ולפי"ז הסברא נותנת שהאשה שדקדקה להקדים בלשונה בני החי קודם, עקר מגמתה שיהיה החי בנה, והמקדמת בלשונה בנך המת עקר מגמתה שיהיה המת בן חברתה, לא שיהיה החי בנה, ומזה כבר היה יכול להבין ולהכריע מי אמו... ולברר זאת אמר קחו לי חרב, כי בזה יבורר מי הרוצה שיחיה ומי שתתרחש שימות, וכן היה: "

6. Chiastic Structure

"שופר¹ דם² האדם³ באדם³ דמו² ישפר¹"
 "אלה תולדות השמיים¹ והארץ² בהבראם³ ביום עשות³ אלוהים ארץ² ושמים¹"
 שלום עליכם – עליכם שלום

7. מל"א יא

" ד ויהי, לעת זקנת שלמה, נשיו הטו את-לבבו, אחרי אלהים אחרים; ולא-היה לבבו שלם עם-יהוה אלהיו, כלבב דויד אביו. ה וילך שלמה--אחרי עשתרת, אלהי צדנים; ואחרי מלכם, שקץ עמנים. ו. ויעש שלמה הרע, בעיני יהוה; ולא מלא אחרי יהוה, קדוד אביו. {ס} ז אז יבנה שלמה במה, לכמוש שקץ מואב, בהר, אשר על-פני ירושלים; ולמלך, שקץ בני עמון. ח וכן עשה, לכל-נשיו הנכריות, מקטירות ומזבחות, לאלהיהן. ט ויתאנף יהוה, בשלמה: כי-נטה לבבו, מעם יהוה אלהי ישראל, הנראה אליו, פעמים י. וצוה אליו, על-הדבר הזה, לבלתי-לקח, אחרי אלהים אחרים; ולא שמר, את אשר-צוה יהוה.

In his old age, his wives turned away Solomon's heart after other gods, and he was not as wholeheartedly devoted to the LORD his God as his father David had been. Solomon followed Ashtoreth the goddess of the Phoenicians, and Milcom the abomination of the Ammonites. Solomon did what was displeasing to the LORD and did not remain loyal to the LORD like his father David. At that time, Solomon built a shrine for Chemosh the abomination of Moab on the hill near Jerusalem, and one for Molech the abomination of the Ammonites. And he did the same for all his foreign wives who offered and sacrificed to their gods. The LORD was angry with Solomon, because his heart turned away from the LORD, the God of Israel, who had appeared to him twice. and had commanded him about this matter, not to follow other gods; he did not obey what the LORD had commanded.

8. מל"א פרק ג ה-טו

" ה בגבעון, נראה יהוה אל-שלמה--בחלום הגדול; ושאל מה אתן-לך. ו ויאמר שלמה, אתה עשית עם-עבדך דוד אבי חסד גדול, כאשר הלך לפניך באמת ובצדקה ובישורת לבב, עמך; ותישמר-לו, את-החסד הגדול הזה, ונתת-לו בן יושב על-כסאו, כיום הזה. ז ועתה, יהוה אלהי, אתה המלכת את-עבדך, תחת דוד אבי; ואנכי נער קטן, לא אדע צאת ובא. ח ועבדך--בתוך עמך, אשר בחרת: עם-רב, אשר לא-ימנה ולא יספר מרב. ט ונתת לעבדך לב שמע, לשפט את-עמך, להבין, בין-טוב לרע: כי מי יוכל לשפט, את-עמך הכבד הזה. י וייטב הדבר, בעיני אדני: כי שאל שלמה, את-הדבר הזה. יא ויאמר אלהים אליו, וען אשר שאלת את-הדבר הזה ולא-שאלת לך ימים רבים ולא-שאלת לך עשר, ולא שאלת, נפש איביו; ושאלת לך הבין, לשמע משפט. יב הנה עשיתי, כדברך; הנה נתתי לך, לב חכם ונבון, אשר כמוך לא-היה לפניך, ואחריך לא-יקום כמוך. יג וגם אשר לא-שאלת נתתי לך, גם-עשר גם-כבוד: אשר לא-היה כמוך איש במלכים, כל-ימך. יד ואם תלך בדרך, לשמר חקי ומצותי, כאשר הלך, דויד אביו--והארקתי, את-ימך. טו ויקץ שלמה, והנה חלום; ויבוא ירושלים ויעמד לפני ארון ברית-אדני, ויעל עלות ויעש שלמים, ויעש משטה, לכל-עבדיו.

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

At Gibeon the LORD appeared to Solomon in a dream by night; and God said, "Ask, what shall I grant you?" Solomon said, "You dealt most graciously with Your servant my father David, because he walked before You in faithfulness and righteousness and in integrity of heart. You have continued this great kindness to him by giving him a son to occupy his throne, as is now the case. And now, O LORD my God, You have made Your servant king in place of my father David; but I am a young lad, with no experience in leadership. Your servant finds himself in the midst of the people You have chosen, a people too numerous to be numbered or counted. Grant, then, Your servant an understanding mind to judge Your people, to distinguish between good and bad; for who can judge this vast people of Yours?" The Lord was pleased that Solomon had asked for this. And God said to him, "Because you asked for this—you did not ask for long life, you did not ask for riches, you did not ask for the life of your enemies, but you asked for discernment in dispensing justice—I now do as you have spoken. I grant you a wise and discerning mind; there has never been anyone like you before, nor will anyone like you arise again. And I also grant you what you did not ask for—both riches and glory all your life—the like of which no king has ever had. And I will further grant you long life, if you will walk in My ways and observe My laws and commandments, as did your father David." Then Solomon awoke: it was a dream! He went to Jerusalem, stood before the Ark of the Covenant of the Lord, and sacrificed burnt offerings and presented offerings of well-being; and he made a banquet for all his courtiers.

9. מלבי"ם מלכים א ג' טז

"הקרה ה' לפניו משפט שיתברר ממנו כי מלא ה' שאלתו והחזיון אמת"

10. רד"ק מלכים א' ג' טז

"ופי' אז כאשר שב מגבעון ובא לו לירושלים בא לו זה הדין לידו ונראתה בו המתנה הטובה שנתן לו הקב"ה חכמה ובינה"

11. מל"א ג, יא-יד

ויאמר אלהים אליו, יען אשר שאלת את-הדבר הזה ולא-שאלת לך ימים רבים

ולא-שאלת לך עשר,

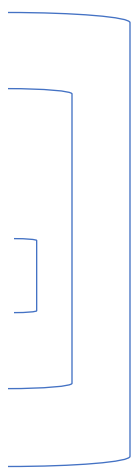
ולא שאלת, נפש איבך;

ושאלת לך הבין, לשמע משפט .

הנה עשיתי, כדברך; הנה נתתי לך, לב חכם ונבון, אשר קמוך לא-היה לפניך, ואחרך לא-יקום קמוך.

וגם אשר לא-שאלת נתתי לך, גם-עשר גם-כבוד: אשר לא-היה קמוך איש במלכים, כל-ימך.

ואם תלך בדרך, לשמר חקי ומצותי, פאשר הלה, דויד אביך--והארכת, את-ימך .

12. Slomon's enemies

" ויקם יהוה שטן לשלמה, את הדד האדמי " (מל"א יא, יד)
 " ויקם אלהים לו שטן, את-רזון בן-אלעד " (מל"א יא, כג)
 " וירבעם בן-נבט אפרתי ... וירם יד, במלך. (מל"א יא, כו)

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

Appointing the Judges	Salomon's dream
יהוה אלהיכם, הרבה אתכם; והנכם היום, ככוכבי השמים לרב.	ועבדך--בתוך עמך, אשר בחרת: עם-רב, אשר לא-ימנה ולא יספר מרב.
כי-יהיה להם דבר, בא אלי, ושפטתי, בין איש ובין רעהו...כי-כבוד מקדך הדבר, לא-תוכל עשהו לבדך.	ונתת לעבדך לב שמע, לשפט את-עמך, להבין, בין-טוב לרע: כי מי יוכל לשפט, את-עמך הכבד הזה.

14. דברי הימים ב פרק א

ז בלילה ההוא, נראה אלהים לשלמה; ויאמר לו, שאל מה אתן-לך. ח ויאמר שלמה, לאלהים, אתה עשית עם-דוד אבי, חסד גדול; והמלכתני, תחתיו. ט עתה, יהוה אלהים--יאמן דברך, עם דוד אבי: כי אתה, המלכתני, על-עם, רב כעפר הארץ. י עתה, חכמה ומדע תן-לי, ואצאה לפני העם-הזה, ואבואה: כי-מי ישפט, את-עמך הזה הגדול. יא ויאמר אלהים לשלמה יען אשר היתה זאת עם-לבבך, ולא-שאלת עשר נכסים וכבוד ואת נפש שנאיך, וגם-ימים רבים, לא שאלת; ותשאל-לך, חכמה ומדע, אשר תשפוט את-עמי, אשר המלכתך עלי. יב החכמה והמדע, נתון לך; ועשר ונכסים וכבוד, אתן-לך--אשר לא-היה כן למלכים אשר לפניך, ואחרך לא יהיה-כן.

That night, God appeared to Solomon and said to him, "Ask, what shall I grant you?" Solomon said to God, "You dealt most graciously with my father David, and now You have made me king in his stead. Now, O LORD God, let Your promise to my father David be fulfilled; for You have made me king over a people as numerous as the dust of the earth. Grant me then the wisdom and the knowledge to lead this people, for who can govern Your great people?" God said to Solomon, "Because you want this, and have not asked for wealth, property, and glory, nor have you asked for the life of your enemy, or long life for yourself, but you have asked for the wisdom and the knowledge to be able to govern My people over whom I have made you king, wisdom and knowledge are granted to you, and I grant you also wealth, property, and glory, the like of which no king before you has had, nor shall any after you have."

15. יחזקאל כח

א ויהי דבר-יהוה, אלי לאמר. ב בן-אדם אמר לנגיד צר כה-אמר אדני יהוה, יען גבה לבך ותאמר אל אני--מושב אלהים ישבתי, בלב ימים; ואתה אדם ולא-אל, ותתן לבך קלב אלהים. ג הנה חכם אתה, מדנאל (מדנאיאל): קל-סתום, לא עממוך. ד בחכמתך, ובתבונתך, עשית לך, חיל; ותעש זהב וכסף, באוצרותיך. ה ברב חכמתך ברכלתך, הרבית חילך; ויגבה לבבך, בחילך. ו לכן, כה אמר אדני יהוה: יען תתך את-לבבך, קלב אלהים. ז לכן, הנני מביא עליך זרים--עריצי, גוים; והריקו חרבותם על-יפי חכמתך, וחללו יפעתך. ח לשחת, יורדוך; ומתה ממותי חלל, בלב ימים. ט האמר תאמר אלהים אני, לפני הרגך: ואתה אדם ולא-אל, ביד מחלליך. י מותי ערלים תמות, ביד-זרים: כי אני דברתי, נאם אדני יהוה."

The word of the LORD came to me: O mortal, say to the prince of Tyre: Thus said the Lord GOD: Because you have been so haughty and have said, "I am a god; I sit enthroned like a god in the heart of the seas," whereas you are not a god but a man, though you deemed your mind equal to a god's— Yes, you are wiser than Daniel; In no hidden matter can anyone Compare to you. By your shrewd understanding You have gained riches, And have amassed gold and silver In your treasuries. By your great shrewdness in trade You have increased your wealth, And you have grown haughty Because of your wealth. Assuredly, thus said the Lord GOD: Because you have deemed your mind equal to a god's, I swear I will bring against you Strangers, the most ruthless of nations. They shall unsheathe their swords Against your prized shrewdness, And they shall strike down your splendor. They shall bring you down to the Pit; In the heart of the sea you shall die The death of the slain. Will you still say, "I am a god" Before your slayers, When you are proved a man,

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

not a god, At the hands of those who strike you down? By the hands of strangers you shall die The death of the uncircumcised; For I have spoken —declares the Lord GOD.

16. הרמב"ם משנה תורה, הלכות סנהדרין, פרק כא, הלכה ט.

" צריך הדיין לשמוע טענות בעלי דינין ולשנות טענותיהם. שנאמר: "ויאמר המלך זאת אומרת זה בני החי ובנך המת" וכו'. ומצדק את הדין בלב, ואחר כך חותכו. "

17. בבלי מכות כג, ע"ב

" א"ר אלעזר בג' מקומות הופיע רוח הקודש בבית דינו של שם ובבית דינו של שמואל הרמתי ובבית דינו של שלמה... בבית דינו של שלמה דכתיב ויען המלך ויאמר תנו לה את הילד החי והמת לא תמיתוהו (כי) היא אמו מנא ידע דלמא איערומא מייערמא יצאת בת קול ואמרה היא אמו "

Rabbi Elazar says: In three places the Divine Spirit appeared before all to affirm that the action taken was appropriate: In the court of Shem, in the court of Samuel the Ramathite, and in the court of Solomon...This occurred in the court of Solomon, when the Divine Spirit appeared in the dispute between two prostitutes over who was the mother of the surviving child, as it is written: "And the king answered and said: Give her the living child, and do not slay him; she is his mother" (I Kings 3:27). How did Solomon know that she was the mother? Perhaps she was devious and was not the mother of the surviving child at all. Rather, a Divine Voice emerged and said: She is his mother.

18. Between Joseph and Solomon

אחרי הודיע אלהים אותך את-כל-זאת, אין-נבון וחסם, כמוך .	הנה עשיתי, כדברך; הנה נתתי לך, לב חכם ונבון, אשר כמוך לא-היה לפניך, ואחריך לא-יקום כמוך .
ושם אתנו נער עברי	ואנכי נער קטן, לא אדע צאת ובא .
ויחלם יוסף חלום	בגבעון, נראה יהוה אל-שלמה--בחלום הלילה ;
וייקץ פרעה, והנה חלום .	ויקץ שלמה, והנה חלום
ויקרא פרעה שם-יוסף, צפנת פענח,	ויתחתן שלמה, את-פרעה מלך מצרים;
ויתן-לו את-אסנת בת-פוטו פרע כהן אן, לאשה	ויקח את-בת-פרעה
ויצבר יוסף בר כחול הים, הרבה מאד--עד כי-חדל לספר, כי-אין מספר.	יהודה וישראל רבים, כחול אשר-על-הים לרב, אכלים ושתים, ושמים.

19. מל"א ג, כח

" וישמעו כל-ישראל, את-המשפט אשר שפט המלך, ויראו, מפני המלך: כי ראו, כי-חכמת אלהים בקרבם לעשות משפט ."
When all Israel heard the decision that the king had rendered, they stood in awe of the king; for they saw that he possessed divine wisdom to execute justice.

20. מל"א י

" כג ויגדל המלך שלמה, מכל מלכי הארץ--לעשר, ולחכמה .כד וכל-הארץ--מבקשים, את-פני שלמה: לשמע, את-חכמתו, אשר-נתן אלהים, בלב. כה והמה מבאים איש מנתתו כלי כסף וכלי זהב ושלמות, ונשק ובשמים, סוסים, ופרדים--דבר-שנה, בשנה. כו ויאסף שלמה, רכב ופרשים, והי-לו אלף וארבע-מאות רכב, ושנים-עשר אלף פרשים; וינחם בערי הרכב, ועם-המלך בירושלם. כז ויתן

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

המלך את-הכסף בירושלם, כאבנים; ואת הארזים, נתן כשקמים אשר-בשפלה--לרב. כח ומוצא הסוסים אשר לשלמה, ממצרים; ומקוה--סחרי המלך, יקחו מקוה במחיר. כט ותעלה ותצא מרכבה ממצרים, בשש מאות כסף, וסוס, בחמשים ומאה; וכן לכל-מלכי החתים, ולמלכי ארם--בידם יצאו.

King Solomon excelled all the kings on earth in wealth and in wisdom. All the world came to pay homage to Solomon and to listen to the wisdom with which God had endowed him; and each one would bring his tribute—silver and gold objects, robes, weapons and spices, horses and mules—in the amount due each year. Solomon assembled chariots and horses. He had 1,400 chariots and 12,000 horses, which he stationed in the chariot towns and with the king in Jerusalem. The king made silver as plentiful in Jerusalem as stones, and cedars as plentiful as sycamores in the Shephelah. Solomon's horses were procured from Mizraim and Kue. The king's dealers would buy them from Kue at a fixed price. A chariot imported from Mizraim cost 600 shekels of silver, and a horse 150; these in turn were exported by them to all the kings of the Hittites and the kings of the Arameans.

21. בבלי סנהדרין כא ע"ב

" ואמר ר' יצחק מפני מה לא נתגלו טעמי תורה שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהן גדול העולם כתיב לא ירבה לו נשים אמר שלמה אני ארבה ולא אסור וכתיב ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו וכתיב לא ירבה לו סוסים ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב וכתיב ותצא מרכבה ממצרים בשש וגו' "

And Rabbi Yitzhak says: For what reason were the rationales of Torah commandments not revealed? It was because the rationales of two verses were revealed, and the greatest in the world, King Solomon, failed in those matters. It is written with regard to a king: "He shall not add many wives for himself, that his heart should not turn away" (Deuteronomy 17:17). Solomon said: I will add many, but I will not turn away, as he thought that it is permitted to have many wives if one is otherwise meticulous not to stray. And later, it is written: "For it came to pass, when Solomon was old, that his wives turned away his heart after other gods" (I Kings 11:4). And it is also written: "Only he shall not accumulate many horses for himself nor return the people to Egypt for the sake of accumulating horses" (Deuteronomy 17:16), and Solomon said: I will accumulate many, but I will not return. And it is written: "And a chariot came up and went out of Egypt for six hundred shekels of silver" (I Kings 10:29), teaching that not only did Solomon violate the Torah, but he also failed in applying the rationale given for its commandments.

.22

יחזקאל ט"ז	שלמה
ותעדו זָהָב וְכֶסֶף	וכל כלי משקה המלך שלמה, זָהָב... אין כֶּסֶף, לא נחשב בימי שלמה--למאומה.
סֵלֶת וְדָבַשׁ וְשֶׁמֶן, אכלתי (אכלת)	ויהי לחם-שלמה, ליום אחד: שלשים פר סֵלֶת, ... שֶׁמֶן כתיבת: כה-יתן שלמה לחירם, שנה בשנה.
ויצא לך שם בגוים, ביפוי: כי קליל הוא, בהדרי אשר-שמתי עליך	ויחכם, מכל-האדם, ... ויהי-שמו בכל-הגוים, סביב.
ותזני אל-בני-מצרים שכנך, גדלי בשר; ותרבי את-תזנתך, להכעיסני.	ומוצא הסוסים אשר לשלמה, ממצרים; ... ותעלה ותצא מרכבה ממצרים, בשש מאות כסף, וסוס, בחמשים ומאה
כי כה אמר אדני יהוה, ועשית (ועשיתי) אותך כאשר עשית--אשר-בזית אלה, להפך ברית.	ויאמר יהוה לשלמה, יען אשר היתה-זאת עמך, ולא שמרת בריתי וחקתי, אשר צויתי עליך--קרע אקרע את-הממלכה מעליך, ונתתיה לעבדך.

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

23. משנה מס' סנהדרין פ' י משנה ב

"שלושה מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא, שלושה מלכים: ירבעם אחאב ומנשה..."

24. ירושלמי מס' סנהדרין פ' י הלכה ב

"ביקשו לצרף את שלמה עמנה בא דוד ונשתטח לפניו ויש אומר אש יצאת מבית קדש הקדשים וליהטה סביבותיהם. הדר עילה היה יליף מצלי ומתענה כיון שנמנה עמנה צלי ולא איתעני."

25. קהלת (פרק א)

יג ונתתי את-לבי, לדרוש ולתור בחכמה, על כל-אשר נעשה, תחת השמים; הוא ענין רע, נתן אלהים לבני האדם--לענות בו... טז דברתי אני עם-לבי, לאמר--אני הנה הגדלתי והוספתי חכמה, על כל-אשר-היה לפני על-ירושלם; ולבי ראה הרבה, חכמה ודעת. יז ואתנה לבי לדעת חכמה, ודעת הוללת ושכלות: ידעתי, שגם-זה הוא רעיון רוח. יח כי ברב חכמה, רב-כעס; ויוסיף דעת, יוסיף מכאוב.

ח, יז: וראיתי, את-כל-מעשה האלהים, כי לא יוכל האדם למצוא את-המעשה אשר נעשה תחת-השמש, בשל אשר יעמל האדם לבקש ולא ימצא; וגם אם-יאמר החכם לדעת, לא יוכל למצא.

יב, יג-יד: סוף דבר, הכל נשמע: את-האלהים ירא ואת-מצותיו שמור, כי-זה כל-האדם. יד כי, את-כל-מעשה, האלהים יבא במשפט, על כל-נעלם: אם-טוב, ואם-רע.

I set my mind to study and to probe with wisdom all that happens under the sun.—An unhappy business, that, which God gave men to be concerned with!... A twisted thing that cannot be made straight, A lack that cannot be made good. I said to myself: "Here I have grown richer and wiser than any that ruled before me over Jerusalem, and my mind has zealously absorb wisdom and learning." And so I set my mind to appraise wisdom and to appraise madness and folly. And I learned—that this too was pursuit of wind:

For as wisdom grows, vexation grows; To increase learning is to increase heartache.

and I have observed all that God brings to pass. Indeed, man cannot guess the events that occur under the sun. For man tries strenuously, but fails to guess them; and even if a sage should think to discover them he would not be able to guess them.

The sum of the matter, when all is said and done: Revere God and observe His commandments! For this applies to all mankind: that God will call every creature to account for everything unknown, be it good or bad. The sum of the matter, when all is said and done: Revere God and observe His commandments! For this applies to all mankind.

26. רלב"ג מל"א ג, טז

"אחשוב שהיו פונדקאות ומוכרות מזון כטעם רחב הזונה ואפשר שהיו מפקירות עצמן"

27. קדמוניות היהודים ח ס' 27

"שתי נשים זונות לפי אורח חייהן"

28. פרושי התורה לר' יהודה החסיד, י"ש לנגה [מהדיר], ירושלים תשל"ה, עמ' 59

"שתי נשים אלו היו אלמנות של אדם עשיר, והיה מנהג שכל מי שהיה מת, שהיתה אמו לוקחת רק מאתים זוז של כתובתה, ועל ממון הילד היתה היא אפוטרופא ומתפרנסת ממנו עד שיגדל הילד, כי מי הוא באמונה לילד כמו אמו. הנה שלמה אמר בערמה לנשים, ממון המוטל בספק חולקין, אחלוק הילד והממון..."

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

29. מדרש תהילים (בובר) מזמור עב
" רב אמר רוחות היו, ואידמי לנשי "

30. שיר השירים רבה פ' א
" ורבנן אמרי יבמות היו...ויש...כלה וחמותה היו "

31. קדמוניות היהודים ספר ח ס' 33
" המלך דן לעונש את השניה על רשעתה "

32. אברבנאל מל"א פרק ג
" ככה שלמה, קבל חכמת התורה מהאל יתברך והיה גדול הדעת, וחטא בנטותו אחרי שרי מעלה להוריד רוחניותם על אומתם
נמחל הקב"ה לפי שעשה תשובה "